

Demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen kehittämisen ohjausryhmä Kokous 2/2022

Aika 6.4.2022 klo 13-15

Paikka Teams

Osallistujat Eeva-Riitta Pirhonen, opetus- ja kulttuuriministeriö (pj.)
(suluissa varajäsenet) Niklas Wilhelmsson, oikeusministeriö (varapj.)

Marja N. Pulkkinen, opetus- ja kulttuuriministeriö
Aija Töytäri, opetus- ja kulttuuriministeriö
~~Ulla-Jill Karlsson~~, opetus- ja kulttuuriministeriö
Kristina Kaihari (~~Santeri Suvanto~~), Opetushallitus
Silja Uusikangas, Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry
~~Milla Rekola~~, Suomen Lukiolaisten Liitto ry
Matti Tujula (~~Noora Luukka~~), Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto –
SAKKI ry
Minttu Rautavuori (~~Emma Holsti~~), Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry
~~Oskar Storbäck~~ (Alexandra Wegelius), Finlands svenska
skolungdomsförbund – FSS rf
~~Kyösti Värrö~~ (Mari Sjöström), Suomen Kuntaliitto
~~Sirpa Rautio~~ (~~Mikko Joronen~~), Ihmisoikeuskeskus
Jari Koski (~~Sari Hakola~~), Suomen Rehtorit ry
Arto Kallioniemi (~~Pamela Slotte~~), UNIFI ry
Marko Susimetsä (Liisa Vanhanen-Nuutinen), Arene ry
~~Pauliina Viitamies~~ (Päivi Lyhykäinen), Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
Heidi Rosbäck (~~Niina Salmi~~), Osallisuuden osaamiskeskus
~~Mette Godenhjelm~~ (Riitta-Mari Punkki-Heikkinen), ProLukio ry
Maria Sarkkinen (Anne Laine), Ammattiosaamisen kehittämissyhdistys
AMKE ry

Anna Mikander, opetus- ja kulttuuriministeriö (sihteeri)
Liisa Männistö, oikeusministeriö (sihteeri)
Nevi Hautalehto, oikeusministeriö (korkeakouluharjoittelija)

Kutsutut asiantuntijat Anu Gretschel, Nuorisotutkimusseura
Nevi Hautalehto, oikeusministeriö
Tiina Kärkkäinen, Opetushallitus

Asialista

1 **Kokouksen avaus ja läsnäolijoiden toteaminen**

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.01. Todettiin läsnäolijat.

2 **Kokouksen esityslistan hyväksyminen**

Hyväksyttiin muutoksitta.

3 **Ohjausryhmän kokoonpanomuutosten toteaminen (liite 3.1)**

Todettiin, että Lasse Schultzin tilalle ohjausryhmän AMKE:n varsinaiseksi jäseneksi on nimitetty Maria Sarkkinen ja varajäseneksi on nimitetty Anne Laine. OSKU ry:n edustajaksi Juho Malisen tilalle on nimitetty Minttu Rautavuori.

4 **Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen (liite 4.1)**

Hyväksyttiin muutoksitta.

5 **Demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen hyvien käytäntöjen koonti ja tiedotuskampanja; lopputulosten esittely**

Anu Gretschel Nuorisotutkimusseura ry:stä, Pirjo Kovalainen Koordinaatista ja Silja Uusikangas Allianssista esittelivät demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen hyvien käytäntöjen koontin ja tiedotuskampanjan lopputulokset. Hankkeen tiedot löytyvät [Nuorisotutkimusseuran verkkosivuilta](#). Gretschelin mukaan kartoituksen perusteella nousi esiin mm. seuraavia toimenpidesuosituksia:

- Olisi syytä miettiä viittomakielisten lasten ja nuorten tilanteeseen tarttuvan tutkimus- ja kehittämishankkeen käynnistämistä yhteistyössä Kuurojen liiton kanssa.
- Suomen-, ruotsin- ja pohjoissaamenkielisiä esimerkkejä löytyi, mutta ei tiedetä, kuinka laajalle levinneitä käytännöt ovat. Tätä asiaa olisi selvitettävä erikseen.
- Monet esimerkeistä on tuotettu hankemuotoisessa toiminnassa, mutta selvittämättä jää usean kohdalla, miten toiminnan jalkautuksessa osaksi jatkuvaa toimintaa on onnistuttu. Näitä näkökulmia olisi tarpeen selvittää esimerkiksi alkavassa pilottikoulukokeilussa.

Keskusteltiin näiden hyvien käytäntöjen levittämisestä. Todettiin, että hankkeen tuotoksena syntynyt tarinakooste on julkaistu [Opetushallituksen](#)

[nettisivuilla](#), useammalla kielellä. Todettiin myös, että sivustokokonaisuudesta on saatu positiivista palautetta, mutta tarvittaisiin jokin mekanismi, jolla hyviä käytänteitä saataisiin laajemmin levitettyä. Sovittiin, että ohjausryhmän jäsenet viestivät hyvistä käytänteistä ja levittävät niistä tietoa omille sidosryhmilleen ja omia viestintäkanaviaan hyödyntäen (esim. Opettaja-lehti).

6 **Pilottihankekokonaisuuden valmistelutilanne**

Kristina Kaihari ja Tiina Kärkkäinen Opetushallituksesta kertoivat pilottihankekokonaisuuden valmistelun tilanteesta. Valtionavustushakuilmoitus löytyy [Opetushallituksen verkkosivuilta](#). Opetushallitukseen on tullut hanketta koskevia yhteydenottoja ja tiedotusta on kohdennettu kouluille eri puolille Suomea. Pilotteihin valitaan mukaan 6-8 koulua. Koordinaatioryhmä kutsutaan koolle huhti-toukokuun vaihteessa. Kesäkuussa järjestetään starttitapaaminen, johon kutsutaan mukaan pilottikoulujen lisäksi myös yhteistyötahoja (opettajankoulutuslaitokset, järjestöt). Yhteisiä tapaamisia on tarkoitus järjestää määräjain kokemusten jakamiseksi ja edistymisen seuraamiseksi. Hankkeen väliraportti toimitetaan 31.12.2022 mennessä.

Keskustelussa todettiin, että nykyinen maailmantilanne huomioon ottaen kyseessä on äärimmäisen ajankohtainen ja tärkeä hanke. Pilotointivaiheessa haetaan sellaisia käytäntöjä, joita myöhemmin voidaan laajentaa ja skaalata. Pilottivaihe keskittyy perusopetukseen, mutta myös lukiopuolelta on tullut toive vastaavanlaisesta hankkeesta. Tärkeää on saada erityisesti koulujen johtotaso ymmärtämään asian tärkeys.

Todettiin myös, että pilottihankkeista saadaan uusia syötteitä ops-prosessiin. Hankkeella on myös pohjoismainen ulottuvuus, jossa on tiiviisti mukana Pohjoismaiden ministerineuvoston DIS-verkosto. Yhteispohjoismainen seminaari on suunnitteilla ensi kevääksi. Kuntaliiton edustaja totesi, että Kuntaliitto voisi olla avuksi kun tätä hanketta tehdään näkyväksi.

7 **VNTEAS: Demokratia- ja ihmisoikeuskasvatus, osallistumisoikeudet ja yhdenvertaisuus kasvatuksen ja opetuksen kentällä (liite 7.1)**

Anu Gretschel Nuorisotutkimusseura ry:stä esitteli VNTEAS-hankkeen tutkimussuunnitelman. Työ on lähtenyt käyntiin ja ohjausryhmällä on ollut yksi kokous. Tutkimuksen on tarkoitus tukea myös edellä käsiteltyä pilottihankekokonaisuutta. Tutkimus tuottaa suosituksia demokratia- ja ihmisoikeuskasvatusta koskevan päätöksenteon tueksi.

8 **Hankkeessa järjestetään 24.5. asiantuntijatyöpaja, johon toivotaan osallistujaa myös tästä ohjausryhmästä. Sovittiin, että sihteeristö välittää ohjausryhmän jäsenistölle kutsun tilaisuuteen. **Valtioneuvoston periaatepäätös demokratian tulevaisuudesta: demokratia- ja ihmisoikeuskasvatusta koskevat linjaukset (liite 8.1)****

Niklas Wilhelmsson oikeusministeriöstä kertoi lyhyesti valtioneuvoston periaatepäätöksen valmisteluprosessista ja luonnoksen sisällöistä. Periaatepäätös on tarkoitus antaa syksyllä 2022.

Asiasta järjestetään huhti-toukokuussa useita sidosryhmäkuulemisia: 12.4. virkamiestyöpaja, 22.4. kuulemistilaisuus tutkijoille, 26.4. neuvottelukuntakuuleminen, lisäksi nuoria kuullaan erikseen lapsi- ja nuorisjärjestöjen kautta. Saadut palautteet kootaan yhteen ja niiden perusteella muokattu luonnos periaatepäätökseksi käsitellään demokratiaohjelman työryhmässä. Luonnos periaatepäätökseksi on tarkoitus lähettää lausuntokierrokselle kesäkuun puolivälin paikkeilla.

Ohjausryhmältä pyydettiin näkemyksiä siitä, mitä toimenpiteitä/linjauksia valtioneuvoston tulisi jatkossa tehdä demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen sekä mediakasvatuksen tukemiseksi, ja mitä tällä hallituskaudella toteutetuista toimenpiteistä ja opeista olisi syytä jatkaa tai kehittää. Todettiin, että asian käsittelyä on syytä jatkaa ohjausryhmän seuraavassa kokouksessa.

9 Ajankohtaiset hankkeet ja prosessit

Ei mitään esillä tässä kohdassa.

10 Muut asiat

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja oikeusministeriö ovat laatimassa pilottihankekokonaisuutta, hyvien käytänteiden koostetta sekä VNTEAS-tutkimushanketta koskevaa yhteistiedotetta, joka on tarkoitus julkaista lähiviikkoina.

11 Seuraava kokous

7.6.2022 klo 13-15

12 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen 14.40.